

Tikidua ni itukutuku me baleta na kaukua ni revurevu ni mate ni streptococcal (iGAS) vei ira era veitaratara voleka

Na Invasive group A streptococcal infection (iGAS) e dua na mate bibi sara ka vakavuna e dua na mataqali manumanu somidi ka vakatokai na ilawalawa A *Streptococcus* (GAS).

Na manumanu somidi oqo e rawa ni vakavuna mo tauvimate vakalevu kevaka e curu ki na loma ni veitiki ni yagomu me vaka na nomu dra, masela, se na sala ni vakasucu gone ni sa vakasucu oti edua na marama.

Na iGAS e rawa ni vakavuna mo vakila ni o sega ni bula vinaka sara ena dua na gauna totolo, ka so na gauna e rawa ni vakavuna saraga na mate. E bibi sara me rawati vakatotolo na veivuke.

Na ivakaraitaki kei na ivakatakilakila – Na ka o rawa ni raica ka vakila

Na ivakatakilakila ni iGAS sai koya:

- Torocake ni katakata ni yago (vakilai na katakata ni dua e tarai iko, sega ni lewai rawa na ninini ni yago, sivia na 38°C na katakata)
- mosi ni ulu
- tao ni icegu
- mosi vakalevu na liga se yava
- mosi ni tilotilo (yalovinaka raica na ivakasala ena tabana e tarava)
- wadadamu ni kuli se mosi wavolita na mavoa (yalovinaka raica na ivakasala ena tabana e tarava).

Vakasaqara na veivuke vakavuniwai

Kevaka o iko se dua ena nomu matavuvale e vakaraitaki mai ena yagona na ivakatakilakila ni iGAS, ka vakasauri ga o sega ni bula vinaka se o sa kauwai tiko ena veisau ni nomu bula, yalovinaka vakasaqara vakatotolo na veivuke vakavuniwai. E bibi sara oqo kevaka o iko se edua tale e a veitaratara voleka kei dua e tiko vua na iGAS.

Veitaratara vakatotolo kei na nomu vuniwai se dauveiqaravi ni bula me baleta na soli ivakasala. E rawa talega ni o qirita na Healthline ena **0800 611 116**, ena dua ga na gauna 24/7 me baleta na ivakasala ni bula sega ni saumi kei na itukutuku me baleta na veika mo cakava tarava. **Ke dua na leqa tubukoso, mo qirita na III.**

Kevaka e sega ni imatai ni nomu vosa na vosa vakavavalagi, era tiko na dauvakadewa vosa ena Healthline. Kevaka e vakaleqai na tiki ni yagomu se o vara, dredre ni rogo, mataboko se tiko na nomu leqa ni vosa, yalovinaka raica na yacadra na dauveiqaravi ni bula e volai tu ena icavacava ni pepa ni itukutuku oqo.

Na sala e dewa kina na iGAS

Na manumanu somidi ka vakavuna na iGAS e dau kune ena tilotilo kei na kuli. E rawa ni ra vakatetea na tamata na manumanu somidi oqo ena gauna era vuvu kina, suru, regu, se ra veitaratara voleka kei ira tale eso. E rawa ni tiko vei iko na manumanu somidi oqo kevaka mada ga o sega ni tauvimate.

Na tamata e leqataki vakalevu cake ena mate na iGAS

iGAS e rawa ni tauva na tamata kece, ia e rawa ni levu cake kevaka o sa voleka vua e dua e tiko vua na iGAS, me vaka edua na:

- lewe ni vuvale se o ira o ni vakaitikotiko vata.
- itokani voleka se na dui watidra.

E levu na tamata era veimaliwai kei dua e tiko vua na iGAS era na sega ni tauvimate, ia e dodonu me ra raica tikoga na ivakatakilakila ena yagodra.

Na ivakasala vakatabakidua vei ira na itubutubu kei ira na gonelalai

Kevaka e dua na itubutubu sa vakasucu se luvedra e tauvi iGAS ena loma ni 28 na siga ni sucu, na itubutubu se gone e sega vua na iGAS ena gadreva na wainimate me tarova na mate oqo. Ena vukei iko e dua na vuniwai se dauveiqaravi me solia vei iko na wainimate dodonu kevaka e gadreva.

iTataqomaki

E rawa ni o vakalailaitaka na leqa ni kena rawati ka vakadewataki na manumanu somidi e vakavuna na iGAS ena veika oqo:

- **vuluvulu:** Vakayagataka na sovu kei na wai, savata vinaka, qai vakamamacataka vakavinaka.
- **ubia na nomu mavoa:** Me savasava tiko ga na mavoa qai ubi ena dua na ivadreti.
- **kua ni wasea na iyaya ni tamata yadua:** Me kua ni wasei na veika me vaka na tauwelu, bilo, se barasi ni bati. Kevaka o gadreva mo wasea na iyaya me vaka na tauwelu, vakadeitaka mo savata taumada ena wainimate ni savasava.

Na cava mera cakava na veiwekani voleka?

Kevaka o sa tiko volekata e dua e tiko vua na iGAS, e rawa ni o cakava kece na nomu itavi o dau qarava ia mo qarauta na ivakatakilakila ni iGAS ena lomani 30 na siga ka tarava.

Kevaka o iko se dua na lewe ni matavuvale e tauvi iko e dua na mate ni tilotilo ena loma 30 na siga ka tarava, vakabibi kevaka o iko/o ira:

- e dua na kai Māori se Pasifika ka yabaki 3 ki na 35
- tiko e dua na lewe ni nomu matavuvale se dua tale ena nomu vale e sa tauvi koya oti na matetaka ni uto.

E bibi mo veitaratara kei na nomu vuniwai se dauveiqaravi ni bula kevaka mada ga e sega tale ni dua na ivakatakilakila e laurai vei iko. Tukuna vei ira ni o sa veitaratara kei na dua e tiko vua na iGAS.

Kevaka o iko se dua na lewe ni matavuvale e tauvi iko e dua na mate ni kuli ena loma ni 30 na siga ka tarava, e bibi mo veitaratara kei na nomu vuniwai se dauveiqaravi ni bula. Tukuna vei ira ni o sa veitaratara kei na dua e tiko vua na iGAS.

Kevaka o vakila ni o tauvimate ena loma ni 30 na siga ka tarava, e bibi mo veitaratara saraga kei na nomu vuniwai se dauveiqaravi ni bula. Tukuna vei ira ni o sa veitaratara kei na dua e tiko vua na iGAS. E rawa talega ni o kauta vata kei iko na pepa ni itukutuku oqo mo vakaraitaka vei ira.

Me baleta na ivakasala ni bula raraba kei na itukutuku

- Sikova na Health New Zealand | Te Whatu Ora healthnz.govt.nz/igas
- Qirita na Healthline ena **0800 611 116**, ena dua na gauna 24/7 me baleta na ivakasala ni bula sega ni saumi kei na itukutuku me baleta na veika mo cakava tarava. E rawa ni o digitaka mo vosa vua e dua na vuniwai ni Māori kevaka o qiri tiko ena maliwa ni 8am kei na 8pm. E tiko talega na veiqaravi ni vakadewa vosa kei na veitokoni ni NZ Relay.
- Vei ira na tamata era vakaitikotiko se veisiko ena veivanua ena taudaku ni koro vakavalagi, e rawa ni o veitaratara kei na dua na vuniwai ni oti na auwa ni cakacaka ena Ka Ora Telecare 0800 2 KA ORA (0800 252 672) se kaora.co.nz. Na veiqaravi oqo e rawa ni vakayacori mai na 5.00pm – 8.30am ena veisiga ni macawa, kei na 24 na auwa ena veimacawa kei na siga niolodei.
- Na veiqaravi ni NZ Relay sega ni saumi e tiko ena nzrelay.co.nz kevaka o vara, dredre ni rogo, galu se tiko vei iko e dua na leqa ni vosa.

Veivuke ni veivakabulabulataki vei ira era vakaleqai tu na yagodra

- E dua na talevoni ni veivuke vakatabakidua me baleta na veitokoni vei ira vakaleqai tu na yagodra e dola mai na Moniti ki na Vakaraubuka, ena maliwa ni 8.00am kei na 5.00pm. Qiri sega ni saumi ena **0800 11 12 13** se volavola ena **8988** me baleta na veivuke kei na itukutuku se sikova na talevoni ni veivuke ni vakaleqai tu na yago ena healthpoint.co.nz/disability-helpline